

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ АМЕРИКАНСЬКОГО КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА

ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКІ ПРАВА У ПРАВІ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ¹

М. СЕЛЛЕРС

регент-професор права

Університетської системи штату Меріленд,

директор Центру міжнародного

та порівняльного правознавства

(Балтиморський університет, США)

У цій статті розглядається зв'язок між органами влади штату, федеральними та міжнародними органами влади у сфері загальнолюдських прав у праві США. Усі конституції штатів США та федеральна Конституція визнають «природжені» або «невід'ємні» права людства. Проте, незважаючи на те, що суди та державні службовці США давно визнали обов'язкову силу загальнолюдських прав, вони все ж не поспішають визнавати неамериканські права під час визначення, тлумачення та впровадження цих прав на практиці. Уряд та суди США розглядають більшість міжнародних договорів та декларацій, що стосуються загальнолюдських прав просто як нове підтвердження існуючих конституційних гарантій. Суди та державні службовці США зазвичай оцінюють іноземні прояви норм загальнолюдських прав відповідно до законності, значущості та доказової сили джерела.

¹ Статтю опубліковано в *American Journal of Comparative Law*. — 2010. — Vol. 58. — P. 533–553.

Недемократична та неліберальна природа багатьох міжнародних установ зменшує ймовірність того, що федеральні правові системи США чи правові системи штатів найближчим часом передадуть вирішальний контроль над такими питаннями неамериканським або міжнародним органам.

Основні правові принципи та відокремлена політика Сполучених Штатів Америки беруть свій початок із заяви, що «усі люди» народжені з певними «невід’ємними правами», включно з правами на «життя, свободу та прагнення щастя»¹. Декларація Незалежності Сполучених Штатів від Великобританії ґрунтується на твердженні, що права людини є загальними і поширюються на усіх людей, усі нації та держави і що уряди законно існують лише для того, аби забезпечувати ці права, і «у випадку, якщо будь-яка форма уряду стане згубною саме для цих цілей, народ має право змінити або скасувати її»². Творці політики Сполучених Штатів були переконані, що порушивши права людини, британський король перетворився на «тирана, нездатного бути правителем вільного народу», і, відповідно, підлягає заміні «новим урядом», який більше підходить для гарантування «безпеки та щастя» своїх громадян³. Загальнолюдські права людини є, будуть і завжди були глибоко вкорінені в праві Сполучених Штатів і є обов’язковими у всіх судах США.

Для американців ніколи не існувало, не існує і не існуватиме питання, чи є права людини загальнолюдськими і обов’язковими, оскільки загальнолюдські права надають теоретичну основу для федеральних урядів США та урядів штатів і, з точки зору американців, неодмінно забезпечують найкращий фундамент для легітимного уряду будь-якого і будь-де⁴. Джон Адамс, провідний спеціаліст з конституційного права в часи Війни за незалежність, ще у 1765 р. свято вірив, що «багато наших прав є природженими і невід’ємними, вважаються за істину і встановлені як підготовчі положення ще до появи парламенту»⁵. Коли Північно-Американські штати встановили свої власні уряди, більшість дослухалися до поради Д. Адамса, підкріпивши свої нові конституції у письмовій формі детальною декларацією прав з переліком деяких «природжених прав», яких жоден уряд чи держава не допустить «позбавити» своїх суб’єктів або «відняти» у них⁶.

¹ Див. Одноголосна декларація тринадцяти сполучених Штатів Америки (4 липня 1776 р.).

² Там само.

³ Одноголосна декларація тринадцяти сполучених Штатів Америки (4 липня 1776 р.).

⁴ Про американські концепції прав в епоху незалежності. Див. *The Nature of Rights at the American Founding and Beyond* / ed. by B. A. Shain. — Charlottesville : University of Virginia Press, 2007; *Breen T. H. The Lockean Moment: the Language of Rights on the Eve of the American Revolution.* — Oxford : Oxford University Press, 2001; *Reid J. P. Constitutional History of the American Revolution: The Authority of Rights.* — Madison : University of Wisconsin Press, 1986; *Adams W. P. The First American Constitutions: Republican Ideology and the Making of the State Constitutions in the Revolutionary Era.* Translated by Rita and Robert Kimber. — Chapel Hill, NC : University of North Carolina Press, 1980; *White M. G. The Philosophy of the American Revolution.* — New York : Oxford University Press, 1978; *Hamburger P. A. Natural Rights, Natural Law, and American Constitutions* // *Yale Law Journal.* — 1993. — Vol. 102. — P. 907–960; *Dana W. F. The Declaration of Independence as Justification for Revolution* // *Harvard Law Review* — 1900. — № 13. — P. 319–343.

⁵ *Adams J. A Dissertation on the Canon and Feudal Law* / ed. by C. F. Adams // *The Works of John Adams.* — Boston: Little, Brown and Co., 1856. — Vol. III. — P. 463.

⁶ Цитати з Декларації прав штату Вірджинія (12 липня 1776 р.).

Ці декларації американських штатів, які шойно стали незалежними, не були нововведенням. Вони стали прототипом таких відомих документів, як Хартія привілеїв штату Пенсільванія 1701 р. або Зведення свобод штату Массачусетс 1641 р.¹, і були відтворені у більшому масштабі французькою Декларацією прав людини і громадянина 1789 р., Біллем про права Сполучених Штатів 1791 р., а також Загальною декларацією прав людини від 10 грудня 1948 р.². Загальна декларація, як і американські декларації, погрожували «повстаннями проти тиранії та гноблення», якщо права людини не «захищатимуться верховенством права»³ і наполегливо стверджували, що «усі люди народжені вільними та рівними у своїх правах та гідності»⁴. Зв'язок між загальнолюдськими правами та правами, які захищаються Конституцією США, є настільки тісним, що, з точки зору уряду та судів США, більшість міжнародних угод та договорів, які визнають загальнолюдські права, просто перефразовують існуючі закони США та встановлені конституційні гарантії⁵. Оскільки міжнародні документи і наукові та інші тлумачення загальнолюдських прав походять від традиційного американського розуміння цих давніх гарантій, американські чиновники завжди віддавали перевагу давнім багаторічним тлумаченням прав людини перед нововведеними (а отже, не такими традиційними)⁶.

Останній пункт особливо важливий для розуміння ролі, яку відіграють загальнолюдські права в правових системах Сполучених Штатів Америки. У той час коли немає жодних сумнівів, що права людини є загальними і розповсюджуються на усі Сполучені Штати, існують тривалі різкі протиріччя стосовно того, хто має повноваження прописувати чи встановлювати ці права та деталізувати їх, для того щоб на практиці впроваджувати норми проти їх порушення і розглядати правові суперечки, які виникають у результаті впровадження їх у життя. Існують міжнародні, федеральні (США) конституції та конституції і декларації штатів, мета яких — встановлення та захист загальнолюдських прав, а також існують міжнародні, федеральні (США) органи влади та органи влади штатів, які мають паралельні обов'язки із впровадження і захисту основоположних прав людини, які часто збігаються. Це дослідження розглядає документи штатів, федеральні та міжнародні документи та органи в порядку, у якому вони вперше затвердили свою юрисдикцію через суди, починаючи з окремих інституцій штатів.

¹ Ці та інші попередники американських декларацій прав див. *Schwartz B. The Great Rights of Mankind: A History of the American Bill of Rights (expanded ed.)*. — Madison : Madison House, 1992.

² Збірник текстів, див. *The Universal Declaration of Human Rights and its Predecessors (1679–1948)* // ed. by Baron Van Asbeck M. F. — Leiden : J. Brill, 1949; *Morsink J. The Universal Declaration of Human Rights: Origins, Drafting, and Intent*. — Philadelphia : University of Pennsylvania Press, 1999.

³ Загальна декларація прав людини (10 грудня 1948 р.), преамбула.

⁴ Там само, ст. 1.

⁵ Див., напр., Звернення Президента Джиммі Картера до Сенату Сполучених Штатів, 23 лютого 1978 р. (стосовно Міжнародної конвенції з приводу усунення усіх форм расової дискримінації, підписаної від імені Сполучених Штатів 28 вересня 1966 р.; Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права, підписаного від імені Сполучених Штатів 5 жовтня 1977 р.; Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, підписаного від імені Сполучених Штатів 5 жовтня 1977 р., і Американської конвенції з прав людини, підписаної від імені Сполучених Штатів 1 липня 1977 р.).

⁶ Див., напр., там само і американські застереження, декларації та тлумачення, Міжнародний пакт про цивільні та політичні права, 138 Congressional Record S4781-01 (шоденна ред. 2 квітня 1992 р.).

І. Права людини у штатах

Сполучені Штати Америки утворюють Об'єднання незалежних штатів, які передали певні повноваження федеральному уряду, а решту залишили собі¹. Кожен штат має свою власну конституцію, а кожна конституція штату має свій білль про права або декларацію прав². Конституції п'яти найвпливовіших штатів можна взяти за доречний і типовий приклад різноманітних норм права штатів. Отже, конституції штатів Массачусетс³, Пенсільванія⁴, Вірджинія⁵, Техас⁶ та Каліфорнія⁷ усі містять свій перелік основоположних прав, які захищаються судами та державними службовцями (які повинні для цього прийняти присягу)⁸. Конституції штатів описують ці права як «природні, обов'язкові та невід'ємні» (штат Массачусетс)⁹, «природжені права людства» (штат Пенсільванія)¹⁰, «природжені права, яких... не можна позбавити нащадків жодним договором» (штат Вірджинія)¹¹, оскільки «усі люди від природи є вільними та незалежними і мають невід'ємні права» (штат Каліфорнія)¹², які повинні захищатися своїми «вільними та незалежними штатами, і які підпорядковуються лише Конституції Сполучених Штатів і збереженню наших вільних інституцій» (штат Техас)¹³.

Біллі про права та декларації прав існуючих штатів Америки стали модельними для Білля про права США, який додавався до Конституції у вигляді поправки, як умова для затвердження цього документу¹⁴. Багато, хто побоювався, що за нової Конституції уряд США може «позбавити їх свободи, за яку вони відважно боролися та з честю проливали кров»¹⁵, і прагнули такого ж захисту на федеральному рівні «тих гарантій, які вони так довго звикли бачити посередниками між

¹ Цей пункт роз'яснено у Десятій Поправці до Конституції США, ратифікованій 15 грудня 1791.

² Це можна легко знайти в режимі он-лайн на різних веб-сторінках штатів.

³ Конституція штату Массачусетс, перша частина, Декларація прав жителів штату Массачусетс.

⁴ Конституція штату Пенсільванія, ст. 1, Декларація прав.

⁵ Конституція штату Вірджинія, ст. 1, Білль про права.

⁶ Конституція штату Техас, ст. 1, Білль про права.

⁷ Конституція штату Каліфорнія, ст. 1, Декларація прав.

⁸ У Каліфорнії, наприклад, усі члени органу законодавчої влади і усі чиновники, працівники виконавчої, законодавчої та судової влади, окрім службовців та працівників нижчої ланки, які можуть бути звільнені згідно з законодавством, повинні «перш ніж приступити до виконання своїх відповідних обов'язків, прийняти присягу або проголосити урочисте звернення та підписатися під ними». Текст присяги: «Я, _____, урочисто присягаюся (або стверджую), що підтримуватиму та захищатиму Конституцію Сполучених Штатів та Конституцію штату Каліфорнія від ворогів, іноземних та внутрішніх; я буду добросовісним і вірним Конституції Сполучених Штатів та Конституції штату Каліфорнія; я беру на себе це зобов'язання вільно, без жодного мовчазного застереження або ухилиння; і я добре і добросовісно виконуватиму обов'язки, які на мене покладатимуться». Конституція штату Каліфорнія, ст. 20. Чиновники Каліфорнії надалі повинні присягнути або ствердити, що вони не належать до жодної партії або організації, яка підтримує повалення уряду за допомогою сили або насильства.

⁹ Конституція штату Массачусетс, ст. CVI.

¹⁰ Конституція штату Пенсільванія, ст. 1, розділ 1.

¹¹ Конституція штату Вірджинія, ст. 1, розділ 1.

¹² Конституція штату Каліфорнія, ст. 1, розділ 1.

¹³ Конституція штату Техас, ст. 1, розділ 1.

¹⁴ Преамбула до Білля про права, запропонована штатам Конгресом США (4 березня 1789 р.).

¹⁵ Джеймс Медісон обговорював цю точку зору у своєму виступі перед Конгресом, представляючи Білль про права. Хроніки Конгресу, Палата представників, Перший Конгрес, 1 сесія (8 липня 1789 р.), с. 449.

ними та чиновником, який здійснює суверенну владу»¹. Джеймс Медісон, який представив Конгресу Білля про права США, перерахував ймовірні загрози свободі не лише з боку федеральних виконавчих та законодавчих органів, а й з боку самого народу Сполучених Штатів, «який чинить вплив більшості проти меншості»².

Надія, що покладалась на федеральний білля про права, як і на біллі про права штатів, полягала у тому, що «юстиції незалежні суди» вважатимуть себе «хранителями цих прав»³ і «непрístupним бастионом» проти кожного недоречного «випадку посягання на права»⁴, перелічені у «декларації прав» народу⁵. Найпереконливішим аргументом, запропонованим проти федерального Білля про права, було те, що такі переліки прав, незважаючи на те, як би ретельно вони не були складені, здатні «принизити» ті права, що прямо не сформульовані⁶. Джеймс Медісон відвернув цю небезпеку, запропонувавши те, що пізніше стало Дев'ятою Поправкою до Конституції США, яка передбачає, що «Перелічення у Конституції певних прав не можна тлумачити як заперечення чи обмеження інших, належних народів»⁷. Громадяни Сполучених Штатів об'єдналися з самого початку з метою «зміцнення прав людей проти ущемлення прав Урядом»⁸.

Зв'язок між обов'язком уряду окремого штату захищати природжені права людей та обов'язком федерального уряду забезпечувати те ж саме з початку оскаржувався. Славнозвісні резолюції Кентуккі⁹ та Вірджинії 1798 р.¹⁰ заперечували як те, що захист основоположних прав у штатах був компетенцією федерального уряду¹¹, так і те, що уряд США повинен бути остаточним арбітром у своїй юрисдикції за будь-яких обставин¹². Штат Кентуккі відстоював право «анулювати» будь-які федеральні закони, які виходили за межі федерального підпорядкування¹³, і наполягали на тому, що «ревності, а не довіра встановлюють межі конституції»¹⁴. Як органи влади штатів, так і федеральні органи влади претендували на

¹ Джеймс Медісон обговорював цю точку зору у своєму виступі перед Конгресом, представляючи Білля про права. Хроніки Конгресу, Палата представників, Перший Конгрес, 1 сесія (8 липня, 1789 р.). — С. 450.

² Там само. — С. 455.

³ Там само. — С. 457.

⁴ Там само.

⁵ Там само.

⁶ Там само — С. 456.

⁷ Щодо Дев'ятої Поправки див. *Farber D. A. Retained by the People: The «Silent» Ninth Amendment and the Constitutional Rights Americans don't know They Have.* — New York : Basic Books, 2007; *Prince C. O. The Purpose of the Ninth Amendment to the Constitution of the United States.* — Lewiston: N. Y. : Edwin Mellen Press, 2005); *Barnett R. Rights Retained by the People: The History and Meaning of the Ninth Amendment.* — Fairfax, VA : George Mason University Press, 1991.

⁸ Джеймс Медісон у Хроніках Конгресу, Палата представників, Перший Конгрес, 1 сесія (8 липня, 1789 р.), с. 459.

⁹ Резолюції судової влади штату Кентуккі (10 листопада 1798 р.).

¹⁰ Резолюція сенату штату Вірджинія (24 грудня 1798 р.).

¹¹ Резолюції судової влади штату Кентуккі (10 листопада 1798 р.) № 3.

¹² Там само, Резолюція № 1.

¹³ Там само, Резолюція № 8.

¹⁴ Там само.

захист основоположних прав та справедливість, не маючи впевненості у тому, яка юрисдикція мала вирішальний вплив.

Голова Верховного Суду Джон Маршалл у відомій справі *Barron v. City of Baltimore* (1883 р.) зробив висновок, що «свобода громадянина» є предметом, над яким штати залишилися суддями «виключно»¹ відповідно до Конституції США. Маршалл висунув припущення, що метою наведення переліку основоположних прав у Федеральній Конституції США було обмеження уряду США, в той час як суди, конституції та законодавчі органи штатів несли основну відповідальність за контролем своїх власних урядів². Це означало не те, що основоположні та невід'ємні права усіх людей не враховувалися урядами штатів, а швидше за все те, що суди штатів не несли відповідальність за їх впровадження проти власних державних службовців штатів³. «Основоположні» гарантії «прав, які належать громадянам усіх вільних органів правління» належать громадянам американських штатів «з тих часів, як вони стали вільними, незалежними та суверенними»⁴, і широко захищаються судами штатів⁵. Відомі справи федеральної юрисдикції *Calder v. Bull* (1788 р.) та *Corfield v. Coryell* (1823 р.) підтвердили те, що уряди штатів зобов'язані поважати «ті гарантії особистої свободи або приватної власності, для захисту яких було створено уряд» (*Calder*)⁶ і підтримувати ці права, які «від природи є основоположними» (*Corfield*)⁷.

Сполучені Штати винайшли у XVIII–XIX століттях те, що стало очевидним для усього світу з часів Другої світової війни, через що локальне («національне» або «суверенне») впровадження «великих прав людства» не досягає мети навіть за умов незначних порушень та корисливості місцевих етнічних, релігійних і політичних фракцій⁸. Наприклад, Апеляційний суд штату Кентуккі постановив у справі Емі, кольорової жінки, проти Сміта (1822 р.), що «вільні чорношкірі і мулати» є «деградованою расою»⁹, а отже, не мають жодного з «тих звичайних прав на особисту безпеку і власність», які мають інші особи в державі¹⁰. Теж ж саме було у штаті Теннессі, де вважали, що «кольорова людина» належить до «нижчої касты суспільства» і «навряд чи» варта отримання «права, спільного з більшістю жителів штату»¹¹. І усе це — незважаючи на конституційні положен-

¹ *Barron v. City of Baltimore*, 32 U.S. 243, 248 (1833).

² Там само. — С. 250-1.

³ Сама Конституція посилалася на «привілеї та пільги громадян у деяких штатах», Конституція Сполучених Штатів (1787), ст. IV, розділ 2.

⁴ *Corfield v. Coryell*, 6 Fed. Cas. 546, no. 3230 C.C.E.D. Pa. (1823).

⁵ Див. *Calder v. Bull*, 3 U.S. 386, 388 (1798) для тих актів, «які орган законодавчої влади Федерації або штату не можуть здійснити без перевищення своїх повноважень».

⁶ *Calder v. Bull*, 3 U.S. 386, 388 (1798).

⁷ *Corfield v. Coryell*, 6 Fed. Cas. 546, no. 3230 C.C.E.D. Pa. (1823).

⁸ Джеймс Медісон помітив це уже тоді, коли представив Білль про права перед Першим Конгресом і побачив це, коли подумав, що «більша небезпека у тому, що цими правами швидше зможуть зловжити уряди штатів, ніж Уряд Сполучених Штатів». Джеймс Медісон у Хроніках Конгресу, Палата представників, Перший Конгрес, 1 Сесія (8 липня 1789 р.), с. 458. Для «великих прав людства», див. с. 449.

⁹ *Amy, a woman of color, v. Smith*, 11 Ky. 326; 1 Litt. 326, 334.

¹⁰ Там само. — С. 333.

¹¹ *The State v. Claiborne*, 19 Tenn. 331, 1 Meigs 331, 340. «Звільнений раб, простою мовою, називається вільною людиною... проте, зважаючи на умови білого громадянина, його умови, все ж, вважаються умовами

ня у біллях штатів або деклараціях прав, які гарантували, що «жодна вільна людина не може бути позбавлена життя, свободи власності, окрім як за законом держави»¹.

Недотримання південними штатами Американського союзу загальнолюдських або «невід'ємних» прав людства, не лише стосовно своїх рабів, а й вільних афро-американців, призвело до зростання та загострення конфліктів з іншими штатами та їх представниками в органі законодавчої влади США та в судах². Голова Верховного Суду США Р. Б. Тейні намагався вирішити це питання і зміцнити позицію рабовласників, поширивши розгорнуту аргументацію у справах *Amy і Claiborne* на Сполучені Штати в цілому у скандально відомому рішенні у справі *Dred Scott v. Sandford* (1857 р.)³, у якому Р. Б. Тейні стверджував, що істини Декларації незалежності, «які не потребують доказів», хоча і «нібито стосуються всього людства», проте ніколи не поширювалися на «африканську расу»⁴.

Популяризація такої аргументації та принциповий опір проти неї з часом призвели до великої громадянської війни (1861–1865) і, в результаті, до прийняття трьох нових поправок до Конституції США, які забороняли рабство (Тринадцята Поправка)⁵, поширювали право голосу на афро-американців (П'ятнадцята Поправка)⁶, і забороняли штатам позбавляти «будь-яку особу життя, свободи або власності без належної правової процедури» або «позбавляти когось, хто підлягає його юрисдикції, рівної охорони законом» (Чотирнадцята Поправка)⁷. Ці положення призвели до скасування рішення у справі *Dred Scott v. Sandford*, яке захищало юридичну дискримінацію афро-американців, а також до скасування рішення у справі *Barron v. Baltimore*, оскільки Чотирнадцята Поправка надала Конгресу США право забезпечувати дотримання положення поправки «відповідним законодавством»⁸.

Чотирнадцята Поправка до Конституції США не обмежувала і жодним чином не компрометувала обов'язок уряду та судів кожного штату захищати та поважати загальнолюдські, природжені та невід'ємні права людства, визнані Декларацією незалежності, різними конституціями штатів та біллями про права⁹. Штати продовжують безпосередньо застосовувати свої власні біллі про права та декла-

деградованої людини, яка не претендує на рівність прав з білою людиною і володіє лише декількома привілеями, які належать «вільній людині». Там само. — С. 341.

¹ Штат Теннессі, Конституція 1835 р., ст. I, Декларація прав, розділ VIII, Cf. Велика хартія вольностей, Глава 39.

² Для більшої інформації з довоєнного конфлікту з приводу основоположних прав людини, див. *Barnett R. Restoring the Lost Constitution*. — Princeton, N. J. : Princeton University Press, 2004.

³ *Dred Scott v. Sandford*, 60 U.S. (19 How.) 393 (1857).

⁴ Там само. — С. 410.

⁵ Тринадцята Поправка ратифікована 6 грудня 1865 р.

⁶ П'ятнадцята Поправка ратифікована 3 лютого 1870 р.

⁷ Чотирнадцята Поправка ратифікована 9 липня 1868 р.

⁸ Конституція Сполучених Штатів Америки, Чотирнадцята Поправка, розділ 5.

⁹ Див. *Brennan W. J. Jr. The Bill of Rights and the States, The Revival of State Constitutions as Guardians of Individual Rights // New York University Law Review*. — 1986. — Vol. 61. — P. 535; *Brennan W. J. Jr. State Constitutions and the Revival of Individual Rights // Harvard University Law Review*. — 1977. — Vol. 90. — P. 489.

рації прав¹. Проте впровадження Чотирнадцятої Поправки надало федеральному уряду та федеральним судам повне право втручатися, якщо штати посягнуть на ці права або відмовляться захищати «життя, свободу або власність» будь-якої особи, яка підпадає під їх юрисдикцію. Уряди штатів та суди штатів можуть і часто захищають права (включно із загальнолюдськими правами) більш широко та щедро, ніж до цих пір вимагалось судами США, але зараз вони не можуть применшити права своїх громадян звуженням або обмеженням тлумаченням загальнолюдських прав².

II. Федеральний захист прав людини

Уряд США не одразу почав повністю дотримуватися положень Чотирнадцятої Поправки³, і навіть коли Сполучені Штати їх визнали, це не одразу було підтримано судами, які дуже повільно приймали занадто розширену юрисдикцію федеральних органів влади⁴. Суди США вбачали в цьому те, що деякі «додаткові гарантії прав людини» забезпечувалися Чотирнадцятою Поправкою разом з «додатковими повноваженнями» федерального уряду та «додатковими обмеженнями» штатів⁵ стосовно «основоположних прав» відповідно до старої справи *Corfield v. Coryell* (1823 р.)⁶. Проте з початку Суд не міг прийняти того, що федеральний уряд насправді повинен мати право забезпечувати дотримання «всієї сфери громадянських прав, яка до цих пір належала виключно штатам»⁷. Уся історія прав людини США з часів, коли Верховний Суд вперше застосував Чотирнадцяту Поправку у справах М'ясопромислової компанії 1873 р., стала оповіданням поступового процесу на шляху ширшого сприйняття федеральними судами та Конгресом того, що Чотирнадцята Поправка дійсно «радикально змінила [] увесь принцип зв'язків між урядами штатів та федеральним урядом»⁸, захистивши «права особи та право власності» від дискреційних повноважень штатів⁹.

Американські судді з самого початку не погоджувалися не лише щодо існування «природних та невід'ємних прав»¹⁰, «які по праву належать громадянам усіх вільних держав»¹¹, а й щодо того, що федеральна Конституція захищала ці

¹ Див., наприклад, *Marshall M. H. Wise Parents Do Not Hesitate to Learn from their Children: Interpreting State Constitutions in an Age of Global Jurisprudence* // *New York University Law Review*. — 2004. — Vol. 79. — P. 1633.

² *Linde H. A. E Pluribus — Constitutional Theory and State Courts* // *Georgia Law Review*. — 1984. — Vol. 18. — P. 165; *Linde H. A. First things First — Rediscovering the States' Bills of Rights* // *The University of Baltimore Law Review*. — 1980. — Vol. 9. — № 3. — P. 379.

³ Першою великою спробою впровадити Чотирнадцяту Поправку для захисту громадянських прав у штатах був Закон про громадянські права 1871 р. (відомий також як «Закон правореалізації») або «Закон ку-клукс-клану») (17 Stat. 13).

⁴ Наприклад, Закон про громадянські права 1875 р. (18 Stat 335) було відхилено у справах про громадянські права Верховним Судом Сполучених Штатів через неконституційність, 109 U.S. 3 (1883 р.).

⁵ *Slaughter-House Cases*, 83 U.S. 36, 67–68 (1873).

⁶ «Права, які належать громадянам усіх вільних урядів» і «охоплюють майже кожне громадянське право, на захист якого і створено громадянську владу». Там само. — С. 75–76, *Cf* вище про *Corfield v. Coryell*, 6 Fed. Cas. 546, no. 3230 C.C.E.D. Pa. (1823).

⁷ *Slaughter-House Cases*, 83 U.S. 36, 77 (1873) 77.

⁸ Там само. — С. 78.

⁹ Там само. — С. 82.

¹⁰ Там само (Field dissent). — С. 96.

¹¹ Там само (Field dissent). — С. 97.

«загальні права» від дій влади штатів¹. Поступово, через десятиліття, федеральні судді та інші державні службовці Америки все-таки зрозуміли те, що Чотирнадцята Поправка «мала на меті застосувати на практиці декларацію 1776 р. про невід’ємні права; про ті права, які є даром Творця, які закон не надає, а лише визнає»². Якщо говорити більш прозаїчно, то більше століття після ратифікації Чотирнадцятої Поправки до Конституції США федеральні та інші суди Сполучених Штатів повністю прийняли те, що «всі основоположні права, які входять в поняття “свобода”, захищаються Федеральною Конституцією від посягання штатів»³ крізь призму Чотирнадцятої Поправки, яка стверджує, що жоден штат «не може без належної правової процедури позбавити жодну особу життя, свободи або власності». Ключове слово у більшості випадків — «свобода»⁴.

Захист свободи «від узурпаторства виконавчої влади», «тиранії» та «деспотичної законодавчої влади»⁵ був справою американських судів з самого початку; він часто ґрунтувався на клятві з Великої хартії вольностей про те, що «жодну вільну людину не можна забрати або ув’язнити, відібрати у неї її безумовне право власності, свободу, вільні звичаї, оголосити поза законом, вислати або знищити її інакше, як за законом держави»⁶. Ця остання фраза «*per legem terrae*» була розтлумачена англійськими вігі та творцями американської конституції, які були їх послідовниками, таким чином — захищати від позбавлення життя, свободи та власності жодним чином, окрім як «за належною правовою процедурою»⁷. Деякі випадки такого захисту та гарантій з’являються у більшості біллів про права американських штатів, у Біллі про права США (П’ята Поправка), а також у Чотирнадцятій Поправці до Конституції США, яка стверджує, що жоден штат «не може позбавити особу життя, свободи або власності без належної правової процедури».

Історичні попередники фраз «свобода» і «належна правова процедура» у Чотирнадцятій Поправці з самого початку визначили вектор свого тлумачення. Верховний Суд США в останніх найдетальніших роз’ясненнях значення слова «свобода» у розділі «Належна правова процедура» Чотирнадцятої Поправки посилався на Велику хартію вольностей і процитував фразу «*per legem terrae*» як її тлумачив Верховний Суд у своїй судовій практиці у XIX ст.⁸. Верховний Суд розтлумачив основоположну «свободу» і заклав більшість прав, перелічених у

¹ Там само (Field dissent). — С. 89.

² Там само (Field dissent). — С. 105.

³ Суддя О’Коннор, Суддя Кеннеді і Суддя Сутер пишуть від імені більшості у справі *Planned Parenthood of Southeastern Pennsylvania v. Casey*, 505 U.S. 833, 847 (1992), цитуючи суддю Брендайса, думка якого збігається з позицією більшості у справі *Whitney v. California*, 274 U.S. 357, 373 (1927).

⁴ *Planned Parenthood v. Casey*, 505 U.S. 833 (1992) 846.

⁵ Там само. — С. 847, цитуючи думку судді Харлана, яка не збігається з думкою більшості на юрисдикційних підставах у справі *Poe v. Ullman* 367 U.S. 497, 541 (1961), у якій суддя Харлан цитував справу *Hurtado v. California*, 110 U.S. 516, 537 (1884).

⁶ Велика хартія вольностей, 39 (1215).

⁷ Див., напр., суддя Бренді, думка, що не збігається з позицією більшості у справах *Slaughter-House Cases* 83 U.S. 36, 50 (1873). Cf. *Planned Parenthood v. Casey*, 505 U.S. 833, 847 (1992).

⁸ *Planned Parenthood v. Casey*, 505 U.S. 833, 847 (1992), цитуючи думку судді Харлана, що не збігається з позицією більшості, у справі *Poe v. Ullman*, 367 U.S. 497, 541 (1961), який цитував справу *Hurtado v. California*, 110 U.S. 516, 532 (1884).

Біллі про права США¹, а також інші основоположні права людини, такі як право на шлюб², продовження роду³, освіту⁴ та на особисте життя, що стосується абортів⁵ та гомосексуалізму⁶. Для визначення меж цих прав суди США розглядали поняття «особистої гідності» і «автономії», які є «головними для свободи, яка захищається Чотирнадцятою Поправкою»⁷.

Виконавча влада США, Конгрес та суди відчувають відповідальність за зміцнення та продовження правової традиції Америки у напрямку «свободи»⁸, «враховуючи, що історія нас вчить традиціям, із яких вона розгорнулася, а також традиціям, від яких вона відступила»⁹. Сюди входить занепокоєння судовими прецедентами в судах США, які захищають «особисту автономію»¹⁰, а також захист інших прав, передбачених поняттям керована «свобода»¹¹. Стійка, проте відокремлена меншість суддів в судовій системі США іноді в понятті «традиція» вбачала обмеження «свободи» та основоположних прав¹². Таке ставлення неправильно тлумачить значення свободи в американській правовій традиції, яка захищає основоположні права людини не лише через те, що вони «традиційні», а й через те, що вони справедливі і «невідчужувані» жодною особою чи урядовими службовцями¹³. Традиція, прецедент і американська історія права відіграють центральну роль в роз'ясненні свободи і загальнолюдських прав у судовій системі США, не лише через те, що правові прецеденти творять права, але й тому, що американська правова система і судді, які намагаються зрозуміти обіцянку свободи, так довго, ретельно і якісно вивчали особисті права людини¹⁴.

Роль американської традиції у розумінні значення слова «свобода» стає особливо важливою, коли Верховний Суд США оскаржує свої власні помилкові прецеденти стосовно основоположних прав, як нещодавно у справах *Lawrence v. Texas* (2003 р.) стосовно гомосексуалізму¹⁵ і *Roper v. Simmons* (2005 р.), врегульовуючи смертну кару для неповнолітніх злочинців¹⁶. В обох випадках

¹ Див., напр., *Planned Parenthood v. Casey*, 505 U.S. 833, 847 (1992); *Duncan v. Louisiana*, 391 U.S. 145, 147–148 (1968).

² *Loving v. Virginia*, 388 U.S. 1, 12 (1967).

³ *Skinner v. Oklahoma*, 316 U.S. 535, 541–542 (1942).

⁴ *Pierce v. Society of Sisters*, 268 U.S. 510, 535 (1925); *Meyer v. Nebraska*, 262 U.S. 390 (1923).

⁵ *Roe v. Wade*, 410 U.S. 113, 153 (1973); *Planned Parenthood of Pennsylvania v. Casey*, 505 U.S. 833 (1992).

⁶ *Lawrence v. Texas*, 539 U.S. 558, 564 (2003).

⁷ *Planned Parenthood v. Casey*, 505 U.S. 833, 851 (1992).

⁸ Див., напр., *Planned Parenthood of Pennsylvania v. Casey*, 505 U.S. 833, 850 (1992), цитуючи думку судді Харлана, що не збігається з позицією більшості у справі *Poe v. Ullman*, 367 U.S. 497, 542 (1961).

⁹ Там само.

¹⁰ *Planned Parenthood v. Casey*, 505 U.S. 833, 857, 860 (1992).

¹¹ Там само. — С. 869.

¹² Див., напр., Голова Верховного Суду Ренквіст, думка, що не збігається з позицією більшості у справі *Planned Parenthood of Pennsylvania v. Casey*, 505 U.S. 833, 951–952, 981 (1992).

¹³ Див., напр., Декларацію Незалежності Сполучених Штатів (1776 р.) про «невід'ємні права» і Конституцію Сполучених Штатів (1787 р.), Преамбула про «Справедливість» і «Блага свободи».

¹⁴ Див. *Planned Parenthood of Pennsylvania v. Casey*, 505 U.S. 833, 848 (1992).

¹⁵ *Lawrence v. Texas*, 539 U.S. 558 (2003).

¹⁶ *Roper v. Simmons*, 543 U.S. 551 (2005).

Суд вивчав рішення судів штатів, які тлумачать їх власні біллі про права та декларації прав¹, а також досвід іноземних та міжнародних судів, які тлумачать загальнолюдські права, які беруться до уваги у їх власній юрисдикції². Коли Верховний Суд змінив свої власні недавні прецеденти³ і виніс рішення у справі *Lawrence v. Texas* (2003 р.) про те, що дорослі, які є гомосексуалами, можуть вільно займатися «особистими справами для використання своєї свободи відповідно до розділу “Належна правова процедура” Чотирнадцятої Поправки до Конституції»⁴, обґрунтування такого рішення залежало від власної судової практики Суду⁵, а також від судової практики Європейського суду з прав людини, який визнавав схожий захист узгоджених гомосексуальних стосунків згідно з Європейською конвенцією з прав людини⁶. Справа *Roper v. Simmons* (2005 р.), яка визнавала недійсною смертну кару для неповнолітніх в США, посилялася на Конвенцію про права дитини Організації Об’єднаних Націй (до якої Сполучені Штати не належать)⁷ і на погляди «провідних учасників Західноєвропейської співдружності»⁸.

Справи такого типу, які тлумачать основоположні норми «свободи» відповідно до розділу «Належна правова процедура» Чотирнадцятої Поправки до Конституції США, посиляються на іноземні погляди для встановлення «цивілізованих стандартів»⁹ не через те, що погляди світової спільноти «контролюють» результати американських судових справ¹⁰, а через те, що «швидке затвердження певних основоположних прав іншими націями та народами... підкреслює централізованість цих самих прав в межах нашої власної традиції свободи»¹¹. Американські судді під час тлумачення «цінностей, які ми поділяємо з більш широкою цивілізацією»¹², у деяких випадках керуються іноземною судовою практикою для кращого розуміння, які права (чи яке застосування відомих прав) повинні захищатися «як невід’ємна частина людської свободи»¹³. Пряме посилення американських судів на основоположні і невід’ємні норми людської свободи часто характеризується (і іноді критикується) як встановлення «матеріальної» належної правової процедури¹⁴.

Конституція США була спрямована на формування «вищого закону землі», і штати, що ратифікували її, сприйняли її як таку, що сформувала його не лише

¹ *Lawrence v. Texas*, 539 U.S. 558 (2003).

² Там само.

³ *Bowers v. Hardwick*, 478 U.S. 186 (1986).

⁴ *Lawrence v. Texas*, 539 U.S. 558, 564 (2003).

⁵ Там само. — С. 564–566.

⁶ Там само. — С. 573, *Dudgeon v. United Kingdom*, 45 Eur. Ct. H.R. (1981) і нар. 52.

⁷ *Roper v. Simmons*, 543 U.S. 551, 576 (2005).

⁸ Там само. — С. 561.

⁹ Там само.

¹⁰ Там само. — С. 578.

¹¹ Там само.

¹² *Lawrence v. Texas*, 539 U.S. 558, 576 (2003).

¹³ Там само.

¹⁴ Суддя Скалія, думка, що не збігається з позицією більшості у справі *Lawrence v. Texas*, 539 U.S. 558, 593 (2003).

у межах свого тексту, а й у законах, угодах, укладених згідно з її положеннями. З ратифікацією Чотирнадцятої Поправки у 1868 р. Верховний Суд США став остаточним вершителем усіх «основоположних прав», які вимагали юридичного захисту згідно з концепцією «свободи», затвердженою розділом «Належа права процедура» Конституції США¹. Для того, щоб зрозуміти, яких прав вимагає свобода, судді та інші чиновники держави переглянули Білл про права США², досвід урядів і судів штатів Америки³ і погляди ширшої світової спільноти⁴, а також «мету та функцію» свободи і прав у «конституційному плані»⁵. Це дає змогу судам та громадськості зрозуміти права, які захищає конституційна свобода, для того аби «еволюціонувати» з «прогресом» і «зрілістю» суспільства⁶.

III. Міжнародні стандарти прав людини

Верховний Суд США спантеличив деяких спостерігачів, коли згадав Конвенцію про права дитини Організації Об'єднаних Націй (угоду, яку Сполучені Штати ніколи не ратифікували)⁷ і Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (до якої Сполучені Штати зробили конкретне застереження саме з цього питання)⁸, зробивши висновок, що затвердження смертної кари для неповнолітніх згідно з правом штату порушує права, «свободи», які захищає Чотирнадцята Поправка⁹. Такі посилення американських судів на положення угоди, які самі по собі не мають прямої обов'язкової сили для Сполучених Штатів, піднімає більш загальне питання: як американські суди, законодавці та урядові чиновники пристосовують загальноприйняті міжнародні стандарти з прав людини до американських умов¹⁰. Американські суди та американські державні службовці зазвичай оцінюють іноземні прояви вимог загальнолюдських прав згідно із законністю, значущістю та доказовою силою угоди, судового рішення, звичаю або наукової думки, висунутої для обґрунтування запропонованого загального стандарту¹¹.

¹ Щодо Чотирнадцятої Поправки див. *Epps G. Democracy Reborn: The Fourteenth Amendment and the Fight for Equal Rights in Post-Civil War America.* — New York, NY. : Holt, 2006; *Nelson W. E. The Fourteenth Amendment: From Political Principle to Judicial Doctrine.* — Cambridge, MA. : Harvard University Press, 1988; *Curtis M. K. No State Shall Abridge: The Fourteenth Amendment and the Bill of Rights.* — Durham, NC. : Duke University Press, 1986.

² *Roper v. Simmons*, 543 U.S. 551, 555 (2005).

³ Там само. — С. 568.

⁴ Там само. — С. 576, 578.

⁵ Там само. — С. 560.

⁶ Там само. — С. 561.

⁷ Там само. — С. 576.

⁸ Там само.

⁹ Див. пишномовну незгоду судді Скалія із думкою більшості у справі *Roper v. Simmons*, 543 U.S. 551, 622 (2005) щодо різких заперечень стосовно таких «іноземців-однородців». Там само. — С. 608.

¹⁰ Там само.

¹¹ *Roper v. Simmons*, 543 U.S. 551, 578 (2005), найбільш видатна недавня справа, в якій прийнято рішення в очікуванні на «швидке затвердження певних основоположних прав іншими націями і народами» для підкреслення «тих самих прав в межах нашої власної традиції свободи».

Використання американськими судами (та іншими державними службовцями) неамериканських доказів для кращого розуміння основоположних прав, які захищаються Конституцією США, відображає ширшу американську традицію дивитися поза межі чисто американських прецедентів для розуміння норм міжнародного права¹. Більш детальний приклад такого американського ставлення був продемонстрований Верховним Судом США у справі *The Paquete Habana* (1900 р.), яка спростовувала арешт двох кубинських риболовних човнів, що є порушенням міжнародного права². Для обґрунтування цієї «норми міжнародного права» проти арешту прибережних риболовних суден навіть у часи війни Верховний Суд посилався (серед іншого) на досвід англійських та французьких королів³, на угоди різних європейських націй⁴, на французькі декларації⁵, на угоду США з Пруссією⁶ і на видання Річардом Х. Дейном «Трактату з основ міжнародного права» за редакцією Генрі Уітона⁷. Суд висунув припущення, що усі ці авторитетні джерела прагнуть вказати на одностайність між «цивілізованими націями» стосовно вимог міжнародного права⁸. Поняття того, що робить націю «цивілізованою», є значною мірою розмитим, проте відіграє важливу роль у судовій практиці Верховного Суду стосовно основоположних прав людини⁹. Іноземні держави, які загалом поважають загальнолюдські права і норми міжнародного права, таким чином самі проявляють себе «цивілізованими», а їхні погляди і досвід сприймаються хорошим прикладом того, що від них і від інших вимагають основоположні права людини і міжнародне право¹⁰.

Суди (та інші) в Сполучених Штатах давно визнали, що «міжнародне право є частиною нашого права» і «повинно з'ясуватися і застосовуватися судовими установами відповідної юрисдикції щоразу, коли проблеми права, від якої вони залежать, належним чином представлені» на розгляд¹¹. Проте фактично федеральні суди та суди штатів зазвичай беруть до уваги акти федеральних виконавчих або законодавчих органів для визначення норм міжнародного права на практиці¹². Це частково відображає закономірну повагу судового відомства до законодавчих та виконавчих органів влади, а також передачу Конституцією США Конгресу права «встановлювати та карати... за злочини проти міжнарод-

¹ Більш ранню історію див. *Janis M. W. The American Tradition of International Law: Great Expectations 1789–1914.* — Oxford : Oxford University Press, 2004.

² *The Paquete Habana*, 175 U.S. 677 (1900).

³ Там само. — С. 687.

⁴ Там само. — С. 687–688.

⁵ Там само. — С. 688–689.

⁶ Там само. — С. 690–691.

⁷ Там само. — С. 691.

⁸ Там само. — С. 686.

⁹ Див. *Roper v. Simmons*, 543 U.S. 551, 561 (2005), посилання на справу *Thompson v. Oklahoma* 487 U.S. 815, 826 (1988).

¹⁰ Верховний Суд зазвичай стежить за «західноєвропейською громадою» і «іншими націями, які поділяють нашу англо-американську традицію». Там само.

¹¹ *The Paquete Habana*, 175 U.S. 677, 700 (1900).

¹² Там само.

ного права»¹. Це може призвести до серйозного напруження, коли концепції норм міжнародного права конгресу чи виконавчої влади суперечать більш широким поглядам або досвіду інших націй. Однак навіть у таких випадках, коли вони стосуються загальнолюдських прав, обов'язкові вимоги існуючих законів США та Конституції зазвичай є достатніми для відстоювання загальноновизнаних міжнародних стандартів².

Найскладнішим питанням, яке спіткало американців та суди США у прагненні впровадження прав людини на практиці, є визначення міжнародних організацій або іноземних (або американських) органів, які заслуговують на повагу (або принаймні на увагу) в окремих випадках³. Наприклад, нещодавно у справі *Medellin v. Texas* Верховний Суд США вирішив не лише те, що Міжнародний Суд ООН не мав повноважень наказати переглянути та повторно розглянути вирок суду штату Техас і (як наслідок, вирок у формі смертної кари) як порушення Віденської конвенції про право міжнародних договорів, а також, що Президент Сполучених Штатів не мав права вимагати дотримання Техасом того, що він назвав імперативними зобов'язаннями відповідно до міжнародного права⁴. Основний конфлікт виник через різницю у поглядах між американськими та мексиканськими чиновниками щодо права на життя у контексті смертної кари, проте ця різниця втілилася у судових позовах, які стосувалися відповідної сфери діяльності та демократичної легітимності Міжнародного Суду ООН⁵. У справі *Medellin v. Texas* Верховний Суд постановив, що рішення Міжнародного Суду ООН не підлягають примусовому виконанню як внутрішні закони в Сполучених Штатах⁶ і що Президент Сполучених Штатів не може вимагати від штатів приймати рішення Суду такими⁷ без попереднього забезпечення впровадження законодавства на федеральному рівні для того, щоб імплементувати міжнародні зобов'язання, створені договором, у національне правове поле⁸.

Справа *Medellin* є особливо показовою, оскільки Верховний Суд наголосив на важливості вета Ради Безпеки США для обмеження повноважень Міжнародного Суду ООН⁹. Сполучені Штати не передали і, відповідно до цього обґрунтування, не повинні передавати такі ж повноваження Організації Об'єднаних Націй або її органам, які штати передали федеральному уряду з ратифікацією

¹ Конституція Сполучених Штатів Америки, ст. I, розділ 8.

² Див., напр., *Hamdan v. Rumsfeld* 548 U.S. 557 (2006), з посиланням на Федеральний закон і Кодекс військового судочинства, які зобов'язують уряд США поважати гуманістичні норми Женевських конвенцій.

³ Див., напр., *Dorf M. G.* The Use of Foreign Law in American Constitutional Adjudication: A Revealing Colloquy between Justices Scalia and Breyer [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://writ.news.findlaw.com/dorf/20050119.html>; *Dorf M. G.* No Litmus Test: Law versus Politics in the Twenty First Century. — Lanham, MD : Rowman & Littlefield Publishers, 2006. — P. 213–219.

⁴ *Medellin v. Texas*, 128 S. Ct. 1346 (2008).

⁵ Щодо американських побоювань стосовно демократичної легітимності та загальної надійності міжнародних судів, див. *Amann D. M., Sellers M.N.S.* The United States of America and the International Criminal Court. — *American Journal of Comparative Law (Supplement)*. — 2002. — Vol. 50. — P. 381.

⁶ *Medellin v. Texas*, 128 S. Ct. 1346, 1353 (2008).

⁷ Там само.

⁸ Там само. — С. 1357.

⁹ Там само. — С. 1359.

Чотирнадцятої Поправки до Конституції США¹. Певні міжнародні суди можуть хизуватися особливим статусом через імплементацію законодавства, встановленого Конгресом, але в інших випадках їх повноваження є (і повинні бути) обмеженими². Навіть Президент Сполучених Штатів не може діяти у цих випадках без попереднього акта законодавства Конгресу, який уповноважує його діяти таким чином³. Оголошене неприйняття судами США та чиновниками передачі остаточного контролю над значенням або тлумаченням міжнародного права або гарантій прав людини іноземним органам або міжнародним судам може спочатку здатися таким, що суперечить розумінню Чотирнадцятої Поправки місцевих поглядів на загальнолюдські права як обов'язково неповних⁴. Обставини відрізняються тим (з позиції США), що міжнародні суди ще досі не забезпечили судову незалежність або демократичну легітимність Верховного Суду США чи інших організацій федерального уряду США⁵.

Ставлення США до Міжнародного кримінального суду демонструє недавній яскравий приклад американської недовіри до того, що дехто сприймає як недостатньо вільні та демократичні основи багатьох міжнародних інституцій⁶. Уряд США відмовився ратифікувати Римський статут, який засновує Міжнародний кримінальний суд (далі — МКС) на принципі (як було висловлено в Сенаті США), що прийняття рішень МКС «не буде обмежуватися демократичними державами з верховенством права»⁷. Страх полягав у тому, що оскільки кожна держава — учасниця МКС має один голос у Асамблеї держав-учасниць⁸, це призведе до відбору та усунення прокурорів та суддів⁹, до появи правил процесу та доказів¹⁰, до змін в угодах шляхом внесення поправок¹¹, до впливу недемократичних та неліберальних режимів¹². Як правило, Сполучені Штати вагаються передавати судові, законодавчі або правоохоронні повноваження будь-якій міжна-

¹ Там само. — С. 1360.

² Там само. — С. 1365–1366.

³ Там само. — С. 1367–1368.

⁴ Там само. — С. 1367 «Ніщо у тексті, витоках, обговоренні та творенні історії або досвіду серед держав, що підписали угоду, не вказує на те, що Президент чи Сенат задумали неймовірний результат надання судовим рішенням міжнародного суду вищого статусу ніж ті, “що мали багато з найбільш основоположного конституційного захисту”».

⁵ Європейські суди продемонстрували схожу нерішучість рахуватись з менш-ніж-демократичними міжнародними інституціями у випадках, які стосуються основоположних прав людини. Див. об'єднані справи *Yassin Abdullah Kadi and Al Barakaat International Foundation v. Council of the European Union ma Commission of the European Communities in the Court of Justice of the European Communities* (C-402/05 P and C-415/05 P) (2008).

⁶ Про американське ставлення до Міжнародного кримінального суду, див. *Amann D. M., Sellers M. N. S. The United States of America and the International Criminal Court.* — *American Journal of Comparative Law* (Supplement). — 2002. — Vol. 50. — P. 381.

⁷ «Чи належить Міжнародний кримінальний суд ООН до інтересів нації?», Слухання у Міжнародному кримінальному суді перед Підкомітетом з міжнародних операцій Комітету з іноземних справ при Сенаті США (23 липня 1998 р.) (промова Сенатора Рода Гремса).

⁸ Римський статут Міжнародного кримінального суду, U.N. Doc. A/ CONF. 183/9 (1998), ст. 112.

⁹ Там само, ст. 36(6)(a); 46(2)(a); 42(4); і 46(2)(b).

¹⁰ Там само, ст. 9(1) і 51(1).

¹¹ Там само, ст. 121; 122.

¹² Див. *Amann D. M., Sellers M. N. S. The United States of America and the International Criminal Court.* — *American Journal of Comparative Law* (Supplement). — 2002. — Vol. 50. — P. 389.

родній інституції або суду, на які не поширюється (як в Організації Об'єднаних Націй) право вето Сполучених Штатів¹.

Упевненість американців у своєму власному конституційному захисті загальнолюдських прав була настільки великою, що Сполучені Штати долучилися до запропонованого міжнародного викладення або роз'яснення загальнолюдських прав лише з великим небажанням, завжди турбуючись про збереження своїх власних існуючих федеральних конституційних тлумачень недоторканними². Коли б Сполучені Штати не зробили незвичайний крок із ратифікації міжнародної угоди, яка встановлює загальнолюдські права, мотивом завжди є заохочення більшої поваги до основоположних прав у інших націях, аніж зміна існуючих американських конституційних гарантій³. Наприклад, коли Сполучені Штати ратифікували Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, це відбувалося з висловленими застереженнями про збереження існуючих американських концепцій права на свободу слова⁴, права на життя⁵, заборони жорстокого або принизливого ставлення чи покарання⁶, покарання неповнолітніх злочинців⁷ і расової та іншої дискримінації⁸, а також загального висловлювання «ніщо у цьому пакті не вимагає і не надає повноважень у сфері законодавчої діяльності або іншої діяльності Сполучених Штатів Америки, заборонених Конституцією Сполучених Штатів у тлумаченні Сполучених Штатів»⁹.

Сполучені Штати Америки ратифікували конвенції Організації Об'єднаних Націй проти тортур¹⁰, проти злочину геноциду¹¹, проти усіх форм расової дискримінації¹², проте усі з обмеженими застереженнями, деклараціями та тлумаченнями, схожими до тих, що застосовувалися у пакті про громадянські та політичні права. Ці американські застереження захищають існуюче тлумачення Білля про права США, а також зазвичай враховують те, що угоди про права у будь-якому випадку не будуть такими, що «одразу вступають в силу», і вимага-

¹ Див. *Medellin v. Texas*, 128 S. Ct. 1346 (2008) і особливо зауваження Голови Верховного Суду Робертса, див. *Medellin v. Texas*, 128 S. Ct. 1367–1368.

² Див., напр., звернення Президента Сполучених Штатів Америки, передача чотирьох угод стосовно прав людини, S. EXEC. Док-ти. C, D, E і F, 95-й Конгрес 2d. сесія III (23 лютого 1978 р.).

³ Див., напр., промову делегата від Америки Елеанор Рузвельт «Про прийняття Загальної декларації прав людини», Генеральна асамблея Організації Об'єднаних Націй (9 грудня 1948 р.).

⁴ Застереження, декларації та тлумачення, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, 138 звіт Конгресу S4781-01 (щоденне вид., 2 квітня 1992 р.) I (1).

⁵ Там само. — С. I (2).

⁶ Там само. — С. I (3).

⁷ Там само. — С. I (5).

⁸ Там само. — С. II (1).

⁹ Там само. — С. IV.

¹⁰ Застереження, декларації та тлумачення США, Конвенція про запобігання тортурам та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню, 101-й Конгрес, 2 сесія у 136 звіті конгресу S17486 (27 жовтня 1990 р.).

¹¹ Застереження, декларації та тлумачення США, Конвенція про запобігання злочину геноциду і покарання за нього, звіт Конгресу S1355-01 (19 лютого 1986 р.).

¹² Застереження, декларації та тлумачення США, Конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, звіт Конгресу S14326 (24 липня 1994 р.).

тимуть того, щоб законодавство, що встановлюється, проходило через Конгрес США, перш ніж суди США застосовуватимуть положення конвенцій з міжнародних прав людини безпосередньо до справ та судових спорів США¹. Загальна політика Сполучених Штатів стосовно усіх нових багатосторонніх угод з прав людини полягає у спостереженні за тим, чи відповідає більшість положень угод існуючим конституціям та законам Сполучених Штатів, але тією мірою, якою угоди не відповідають існуючій практиці та вимагають застереження, тлумачення чи декларації до того, як набудуть юридичної сили для судів Сполучених Штатів².

IV. Висновок і майбутні перспективи

Суди та народ Сполучених Штатів протягом усієї своєї історії були прихильниками твердження, що людські права є загальними, обов'язковими, і захищаються законом або навіть позазаконними діями і революцією, якщо ці права не повністю захищаються штатом. Американці та американські судді також протягом своєї історії та зважаючи на американський досвід утисків, революції і громадянської війни звикли передавати повноваження із захисту основоположних прав до міжштатних інституцій, таких як Конгрес США і федеральні суди. Коли американці створили власний Федеральний Союз, вони вимагали, аби Конституція США гарантувала ті ж самі способи захисту невід'ємних прав людини, які уже існують у конституціях їх штатів, і вимагали в установленому порядку, щоб Організація Об'єднаних Націй також заявила про свою зацікавленість у основоположних правах людини³ і захищала «принцип всезагальної поваги і дотримання прав людини і основоположних свобод для всіх без відмінностей за расою, статтю, мовою або релігією»⁴.

Перший делегат від США до Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй, Елеанор Рузвельт, відіграла провідну роль у забезпеченні створення та одностайного схвалення Всесвітньої декларації прав людини у 1948 р.⁵ Виступаючи від імені Сполучених Штатів перед Організацією Об'єднаних Націй, Е. Рузвельт охарактеризувала Загальну декларацію як «визначну подію у житті людства»⁶ і висловила надію нації про те, що «ця Загальна декларація прав людини може стати Міжнародною Великою хартією вольностей усього людства по всьому світі», документом, який є настільки ж важливим для людства, як і Білль про права для народу Сполучених Штатів⁷. Тоді, як і зараз, уряд США позиціонував «основні принципи прав і свободи людини», які стосуються «усіх

¹ Див. також звернення Президента Сполучених Штатів Америки, передача чотирьох угод стосовно прав людини, S. EXEC. Документи. C, D, E і F, 95-й Конгрес 2d. Сесія III (23 лютого 1978 р.).

² Там само.

³ Конституція Сполучених Штатів, (1945 р.), преамбула.

⁴ Там само, ст. 55.

⁵ *Glendon M. A. A World Made New: Eleanor Roosevelt and the Universal Declaration of Human Rights.* — New York : Random House, 2001.

⁶ *Roosevelt E.* On the Adoption of the Universal Declaration of Human Rights, United Nations General Assembly (December 9, 1948).

⁷ Там само.

народів та націй», при цьому не висловлюючи бажання змінювати будь-яким чином американське право або існуючі «правові зобов'язання» Сполучених Штатів¹.

Американська відданість свободі та невід'ємним правам людини, які надихнули на Революцію, конституції (штатів та федеральні) і правові системи Сполучених Штатів мали два основні компоненти: матеріально-правовий та процесуальний. Матеріально-правові права людства перераховані (наскільки можливо вичерпно) у деклараціях прав штатів, Біллі про права США, міжнародних пактах і Загальній декларації прав людини. Процесуальна відданість демократичним обговоренням, розподілу повноважень, принципам взаємообмеження законодавчої та виконавчої влади та незалежній судовій владі були значно важливішими для забезпечення прав і свобод громадян Америки. Джеймс Медісон влучно висловився у «Федералісті», роз'яснюючи Конституцію США мешканцям Нью-Йорка, що «паперові перешкоди» не будуть ефективними проти деспотизму без «розподілених та збалансованих» інституцій, щоб кожен суб'єкт державної влади міг ефективно «контролювати» та «обмежувати» один одного з метою запобігання перевищенню повноважень².

Незалежність судової системи відіграла особливо важливе значення у процесуальному захисті загальнолюдських прав людини у Сполучених Штатах, оскільки судді завжди залишали за собою право вирішального голосу у тлумаченні Конституції США, включно з гарантіями «свободи» і «належної правової процедури» Чотирнадцятої Поправки³. Автори Конституції США були впевненими у тому, що судді будуть виконувати свої обов'язки до тих пір, поки їх поведінка є «бездоганною»⁴, тобто пожиттєво і, що їхні зарплати «не будуть зменшуватися» під час перебування на службі⁵. Американці знали (і знають), що це «найкращий засіб, який можна вигадати у будь-якій державі для забезпечення стабільного, справедливого та об'єктивного управління законами»⁶.

Александр Гамільтон у своїх статтях для «Федераліста» на підтримку Конституції США вихваляв судову незалежність і тривалий період служби у якості «прекрасної перешкоди» для деспотизму⁷ і наполягав (цитуючи Монтеск'є), що «не існуватиме свободи, якщо влада суду не буде відокремлена від законодавчої та виконавчої влади»⁸. Тоді, як і зараз, судді Сполучених Штатів потребували «повної незалежності» для належного виконання своїх повноважень «визнавати

¹ *Roosevelt E.* On the Adoption of the Universal Declaration of Human Rights, United Nations General Assembly (December 9, 1948).

² *Madison J.* Publius. The Federalist No. 48. — New York: the New York Packet, February 1, 1788.

³ Повноваження судової влади були схвалені Верховним Судом Сполучених Штатів у справі *Marbury v. Madison*, 5 U.S.(1 Cranch) 137 (1803), коли Голова Верховного Суду Джон Маршал проголосив перед судом, що «Особлива сфера та обов'язок судової влади — говорити, що закон означає» і безліч разів повторював, що «Конституція є вищим законом по відношенню до будь-якого звичайного акта законодавчої влади».

⁴ Конституція Сполучених Штатів, ст. III, розділ I.

⁵ Там само.

⁶ *Hamilton A.* Federalist 78. — New York: the Independent Journal, June 14, 1788.

⁷ Там само.

⁸ Там само, цитата Charles de Secondat, Baron de la Brède et de Montesquieu, *The Spirit of the Laws*, том I, с. 181.

недійсними усі акти, які суперечать очевидній суті Конституції»¹. Творці Конституції США знали, що «без цього усі заходи із збереження певних прав або привілеїв дорівнюють нулю»². Александр Гамільтон та інші розробники правової системи США вбачали суддівську незалежність як абсолютну необхідність для захисту «прав осіб» від «серйозних утисків міноритарної партії громадськості»³. Ніщо з перерахованого не варто очікувати «від суддів, які займають свої посади на тимчасових засадах»⁴.

Судді США, інтерпретуючи Конституцію США в судах, стали найважливішими хранителями основоположних прав людини протягом усієї історії Сполучених Штатів Америки і мало ймовірно, що передадуть свої повноваження міжнародним інституціям до тих пір, поки процесуальні гарантії свободи в міжнародних організаціях і судових установах не досягнуть значно вищого етапу розвитку⁵. Американські штати передали повну владу над загальними та невід'ємними правами своїх людей федеральному уряду, який встановлює прецедент для схожої поваги до міжнародних судів, проте обмежені строки служби суддів більшості міжнародних судових установ⁶ і участь неліберальних і недемократичних режимів у виборі суддів⁷ зменшують ймовірність того, що будь-який схожий рух Америки у напрямку всесвітнього об'єднання найближчим часом матиме місце.

Верховний Суд США є остаточною вершиною основоположних прав, які вимагає свобода і належна правова процедура відповідно до Чотирнадцятої Поправки до Конституції США, а найвищі суди штатів мають схожу владу над своїми власними біллями та деклараціями прав. Проте ці документи в обох випадках залежать в кінцевому рахунку від загальнолюдських і невід'ємних свобод, які поширюються на всіх людей і будь-де. Американські судді та чиновники більш схильні вдаватися до матеріальних поглядів іноземних та міжнародних органів влади стосовно норм загальнолюдських прав, аніж покладатися на їх процесуальну компетенцію. Оскільки «свобода» є абсолютною і універсальною цінністю, яка гарантується Конституцією США, американські судді належним чином можуть і часто беруть до уваги міжнародне та іноземне сприйняття свободи та основоположних прав людини, включно з поглядами, викладеними у документах та судових установах, у яких США ніколи не брали участь.

Права людини є загальними і обов'язковими у праві США та в судах США. Вони захищаються кожним штатом у кожному окремому біллі та декларації прав, Федеральним урядом у Біллі про Права США та Чотирнадцятою Поправ-

¹ *Hamilton A. Federalist 78.* — New York: the Independent Journal, June 14, 1788.

² Там само.

³ Там само.

⁴ Там само.

⁵ Див. зауваження Голови Верховного Суду Робертса у справі *Medellin v. Texas* 128 S. Ct. 1346, 1367 (2008).

⁶ Судді в Міжнародному суді знаходяться на службі протягом строку дев'ять років, строк може бути поновлений. Статут Міжнародного суду, ст. 13 (1).

⁷ Судді Міжнародного суду ООН обираються Генеральною Асамблеєю та Радою Безпеки Організації Об'єднаних Націй, ред. ст. 4 (1).

кою і міжнародним правом, яке є частиною права Сполучених Штатів, а також частиною права кожного штату Союзу. Для розуміння норм свободи і основоположних та невід'ємних прав людства суди США та чиновники враховують усі джерела, які роз'яснюють норми про «життя, свободи і прагнення щастя», включно з міжнародними конвенціями і іноземними судовими практиками. Міжнародні суди і міжнародні організації не можуть, поки що, здійснювати ефективну владу або судову чи іншу владу над правом Сполучених Штатів, навіть якщо вона стосується основоположних прав людини, проте право США само по собі охоплює норми загальнолюдських прав. «Достатня увага до поглядів людства» завжди роз'яснювала американське розуміння прав американців¹. Право Сполучених Штатів намагається забезпечити «Блага Свободи» для усіх своїх суб'єктів².

Селлерс М. Загальнолюдські права у праві Сполучених Штатів Америки

Анотація. Ця стаття розглядає зв'язок між органами влади штату, федеральними та міжнародними органами влади у сфері загальнолюдських прав у праві Сполучених Штатів Америки. Конституція кожного штату США, як і Федеральна Конституція, визнають «природжені» або «невід'ємні» права людства. Проте незважаючи на те, що суди та державні службовці США давно визнали обов'язкову силу загальнолюдських прав, вони все ж не поспішають визнавати неамериканські права під час визначення, тлумачення та впровадження цих прав на практиці. Уряд та суди США розглядають більшість міжнародних договорів та декларацій, що стосуються загальнолюдських прав, просто як нове підтвердження існуючих конституційних гарантій.

Ключові слова: права, права людини, загальні права, природжені права, невід'ємні права, Конституція США, конституціоналізм, конституції штатів США.

Селлерс М. Общечеловеческие права в праве Соединенных Штатов Америки

Аннотация. Эта статья рассматривает связь между органами власти штата, федеральными и международными органами власти в сфере общечеловеческих прав в праве Соединенных Штатов Америки. Конституция каждого штата США, как и Федеральная Конституция, признают «врожденные» или «неотъемлемые» права человечества. Однако несмотря на то, что суды и государственные служащие США давно признали обязательную силу общечеловеческих прав, они все же не спешат признавать неамериканские права при определении, толковании и внедрении этих прав на практике. Правительство и суды США рассматривают большинство международных договоров и деклараций, касающихся общечеловеческих прав, лишь как новое подтверждение существующих конституционных гарантий.

Ключевые слова: права, права человека, общие права, врожденные права, неотъемлемые права, Конституция США, конституционализм, конституции штатов США.

Sellers M. Universal Human Rights in the Law of the United States

Annotation. This article discusses the relationship in United States Law between State, Federal, and international authorities on universal human rights. The constitution of each State in the Union, like the Federal constitution, recognize the «inherent» or «inalienable» rights of humanity. Yet despite having long accepted the binding force of universal human

¹ Декларація тринадцяти сполучених Штатів Америки (4 липня, 1776 р.).

² Конституція Сполучених Штатів Америки (1787 р.), Преамбула.

rights, U.S. courts and public officials have been hesitant to recognize non-U.S. authorities when identifying, interpreting, or enforcing these rights in practice. The U.S. government and courts view most international treaties and declarations concerning universal human rights as simple restatements of existing constitutional guarantees.

Key words: rights, human rights, universal rights, inherent rights, inalienable rights, U.S. Constitution, constitutionalism, U.S. State constitutions.